

ПРЕВОД

ПРОТОКОЛ ОТ НАГОЯ**за достъпа до генетични ресурси и справедливата и равнопавна подялба на ползите, произтичащи от тяхното използване, към Конвенцията за биологичното разнообразие**

СТРАНИТЕ ПО НАСТОЯЩИЯ ПРОТОКОЛ,

В КАЧЕСТВОТО СИ на страни по Конвенцията за биологичното разнообразие, наричана по-долу „конвенцията“,

ПРИПОМНЯЙКИ, че справедливата и равнопавна подялба на ползите, произтичащи от използването на генетични ресурси, е една от трите основни цели на конвенцията и ПРИЗНАВАЙКИ, че настоящият протокол е насочен към постигането на тази цел в рамките на конвенцията,

ПОТВЪРЖДАВАЙКИ отново суверенните права на държавите върху техните природни ресурси и в съответствие с разпоредбите на конвенцията,

ПРИПОМНЯЙКИ освен това член 15 от конвенцията,

ПРИЗНАВАЙКИ важния принос на трансфера на технологии за устойчивото развитие и сътрудничеството за изграждането на научноизследователския и иновативен капацитет за добавянето на стойност към генетичните ресурси в развиващите се страни в съответствие с членове 16 и 19 от конвенцията,

ПРИЗНАВАЙКИ, че обществената осведоменост относно икономическата стойност на екосистемите и биологичното разнообразие и справедливата и равнопавна подялба на тази икономическа стойност с опазващите биологичното разнообразие са основни стимули за опазване на биологичното разнообразие и устойчивото използване на неговите компоненти,

ПРИЗНАВАЙКИ потенциалната роля и принос на достъпа до генетични ресурси и подялбата на ползите от тях за опазването и устойчивото използване на биологичното разнообразие, за изкореняването на бедността и осигуряването на устойчивост на околната среда, а оттам и за постигането на Целите на хилядолетието за развитие,

ПРИЗНАВАЙКИ връзката между достъпа до генетични ресурси и справедливата и равнопавна подялба на ползите от използването им,

ПРИЗНАВАЙКИ значението на гарантирането на правна сигурност по отношение на достъпа до генетични ресурси и справедливата и равнопавна подялба на ползите, произтичащи от използването им,

ПРИЗНАВАЙКИ ОСВЕН ТОВА значението на насърчаването на равнопавието и справедливостта при договарянето на взаимноизгодни условия между доставчиците и ползвателите на генетични ресурси,

ПРИЗНАВАЙКИ СЪЩО важната роля на жените при достъпа до генетични ресурси и подялбата на ползите и ПОТВЪРЖДАВАЙКИ необходимостта от пълноценно участие на жените на всички равнища на разработване и прилагане на политиките за опазване на биологичното разнообразие,

РЕШЕНИ да продължат да подкрепят ефективното прилагане на разпоредбите на конвенцията относно достъпа и подялбата на ползите,

ПРИЗНАВАЙКИ, че е необходимо новаторско решение за справедливата и равнопавна подялба на ползите, произтичащи от използването на генетични ресурси и свързаните с тях традиционни знания в трансгранични ситуации, както и такива, в които е невъзможно да се предостави или получи предварително информирано съгласие,

ПРИЗНАВАЙКИ значението на генетичните ресурси за сигурността на прехраната, общественото здраве, опазването на биологичното разнообразие, както и смекчаването на измененията на климата и адаптирането към тях,

ПРИЗНАВАЙКИ спецификата на биологичното разнообразие в селското стопанство, характерните му особености и проблемите, изискващи специфични решения,

ПРИЗНАВАЙКИ взаимната зависимост на всички държави по отношение на генетичните ресурси за прехрана и земеделие, както и особеното им естество и значение за постигането на сигурност на прехраната в световен план и устойчиво развитие на селското стопанство в контекста на облекчаването на бедността и адаптирането към измененията на климата, и признавайки фундаменталната роля на Международния договор за растителни генетични ресурси за прехрана и земеделие и на Комисията за генетични ресурси за прехрана и земеделие в тази връзка към Организацията по прехрана и земеделие,

ВЗЕМАЙКИ ПРЕДВИД Международните здравни правила (2005 г.) на Световната здравна организация и значимостта на осигуряването на достъп до човешки патогени за целите на готовността и планирането на ответни действия в областта на общественото здраве,

ПРИЗНАВАЙКИ текущата работа на други международни форуми във връзка с достъпа и подялбата на ползите,

ПРИПОМНЯЙКИ многостранната система за достъп и подялба на ползите, установена в рамките на Международния договор за растителни генетични ресурси за прехрана и земеделие, разработен в съответствие с конвенцията,

ПРИЗНАВАЙКИ, че международните инструменти, свързани с достъпа и подялбата на ползите, следва да се допълват взаимно с оглед постигането на целите на конвенцията,

ПРИПОМНЯЙКИ актуалността на член 8, буква j) от конвенцията, който се отнася до традиционните знания, свързани с генетичните ресурси, и до справедливата и равнопознава подялба на ползите, произтичащи от използването на тези знания,

ОТБЕЛЯВАЙКИ взаимовръзката между генетичните ресурси и традиционните знания, тяхната неразделна същност за коренните и местните общности, значението на традиционните знания за опазването на биологичното разнообразие и устойчивото използване на компонентите му, както и за устойчивата прехрана на тези общности,

ПРИЗНАВАЙКИ разнообразието от обстоятелства, при които коренните и местни общности опазват или притежават традиционните знания, свързани с генетичните ресурси,

БЕЗ ДА ЗАБРАВЯТ, че коренните и местни общности имат правото да определят законните носители на своите традиционни знания, свързани с генетичните ресурси, в рамките на съответната общност,

ПРИЗНАВАЙКИ освен това неповторимите обстоятелства, при които традиционните знания, свързани с генетичните ресурси, се пазят в отделните държави в устна, писмена или друга форма, и които отразяват богатото им културно наследство, имащо значение за опазването и устойчивото използване на биологичното разнообразие,

ИМАЙКИ ПРЕДВИД Декларацията на ООН за правата на коренното население и

ПОТВЪРЖДАВАЙКИ, че нищо в настоящия протокол не може да бъде тълкувано в смисъл, ограничаващ или отменящ съществуващите права на коренните и местните общности,

СЕ СПОРАЗУМЯХА ЗА СЛЕДНОТО:

Член 1

Цел

Целта на настоящия протокол е справедливата и равнопознава подялба на ползите, произтичащи от използването на генетични ресурси, включително чрез подходящ достъп до генетични ресурси и подходящ трансфер на съответните технологии, като се вземат предвид всички права върху тези ресурси и технологии, и чрез подходящо финансиране, като по този начин се допринася за опазването на биологичното разнообразие и устойчивото използване на неговите компоненти.

Член 2

Използвани термини

По отношение на настоящия протокол се прилагат термините, определени в член 2 от конвенцията. Освен това за целите на настоящия протокол:

- а) „Конференция на страните“ означава Конференция на страните по конвенцията;
- б) „конвенция“ означава Конвенцията за биологичното разнообразие;
- в) „използване на генетични ресурси“ означава извършване на научноизследователска и развойна дейност върху генетичния и/или биохимичния състав на генетичните ресурси, включително чрез прилагането на биотехнологии, както е определено в член 2 от конвенцията;
- г) „биотехнология“ съгласно определението в член 2 от конвенцията означава всяко технологично приложение, при което се използват биологични системи, живи организми или техни производни за реализиране или модифициране на продукти или процеси с конкретна полезност;
- д) „производно“ означава съществуващо в естествен вид биохимично съединение, произтичащо от генната експресия или метаболизма на биологични или генетични ресурси, дори ако не съдържа функционални единици на наследственост.

Член 3

Обхват

Настоящият протокол се прилага за генетични ресурси, попадащи в обхвата на член 15 от конвенцията и ползите, възникващи от използването на такива ресурси. Настоящият протокол се прилага и за традиционните знания, свързани с генетичните ресурси в приложното поле на конвенцията, и за ползите, произтичащи от използването на такива знания.

Член 4

Връзка с международни споразумения и инструменти

1. Разпоредбите на настоящия протокол не засягат правата и задълженията на никоя страна, произтичащи от всяко съществуващо международно споразумение, освен в случаите, когато упражняването на тези права и задължения би довело до сериозна вреда или заплаха за биологичното разнообразие. Настоящият параграф няма за цел да установи йерархия между протокола и други международни инструменти.

2. Нищо в настоящия протокол не възпрепятства страните да разработват и прилагат други международни споразумения в областта, включително други специализирани споразумения за достъп и подялба на ползите, ако те са в подкрепа, а не в противоречие с целите на конвенцията и настоящия протокол.

3. Настоящият протокол се прилага във взаимно допълване с други международни инструменти, свързани с него. Следва да се обърне дължимото внимание на полезната текуща работа и на практики в рамките на такива международни инструменти и съответните международни организации, при условие, че те са в подкрепа, а не в противоречие на целите на конвенцията и настоящия протокол.

4. Настоящият протокол е инструментът за прилагане на разпоредбите на конвенцията по отношение на достъпа и подялбата на ползите. Когато се прилага специализиран международен инструмент относно достъпа и подялбата на ползите, който е в съответствие, а не в противоречие с целите на конвенцията и настоящия протокол, настоящият протокол не се прилага спрямо страната или страните по специализирания инструмент по отношение на конкретния генетичен ресурс, попадащ в обхвата и използван за целите на този инструмент.

Член 5

Справедлива и равнопавна подялба на ползите

1. Съгласно член 15, параграфи 3 и 7 от конвенцията ползите, произтичащи от използването на генетични ресурси, както и последващите приложения и търговското разпространение се поделят справедливо и равнопавно със страната, осигуряваща тези ресурси, т.е. държавата на произход на тези ресурси или страна, която ги е придобила в съответствие с конвенцията. Тази подялба се осъществява на базата на взаимноизгодни условия.

2. Всяка страна предприема подходящи законодателни, административни или политически мерки, за да гарантира, че ползите, произтичащи от използването на генетични ресурси, притежавани от коренни и местни общности в съответствие с националното законодателство, установяващо правата на тези коренни и местни общности върху генетичните ресурси, се поделят справедливо и равнопавно с въпросните общности на основата на взаимноизгодни условия.

3. За целите на прилагането на параграф 1 от настоящия член всяка страна предприема необходимите законодателни, административни или политически мерки.

4. Ползите могат да бъдат парични и непарични, включително, но не единствено изброените в приложението.

5. Всяка страна предприема съответните законодателни, административни или политически мерки, за да може ползите, произтичащи от използването на традиционните знания, свързани с генетичните ресурси, да се поделят справедливо и равнопавно с коренните и местните общности, притежаващи тези знания. Тази подялба се осъществява въз основа на взаимноизгодни условия.

Член 6

Достъп до генетични ресурси

1. При упражняването на суверенни права върху природни ресурси, и в съответствие с националното законодателство или нормативните изисквания за достъп и подялба на ползите, достъпът до генетични ресурси с цел тяхното използване подлежи на предварително информирано съгласие от страната, която предоставя такива ресурси, т.е. тяхната държава на произход или страна, която ги е придобила в съответствие с конвенцията, освен ако тази страна не е определила друго.

2. В съответствие с националното си законодателство всяка страна предприема необходимите мерки с цел да се гарантира, че за достъпа до генетични ресурси е налице предварителното информирано съгласие или одобрение, както и участието на коренните и местните общности, когато са установени техните права за предоставяне на достъп до такива ресурси.

3. Съгласно параграф 1 от настоящия член всяка страна, която изисква предварително информирано съгласие, предприема подходящи законодателни, административни или политически мерки, за да:

- a) предостави правна сигурност, яснота и прозрачност на националното законодателство или нормативните изисквания за достъп и подялба на ползите;
- b) осигури справедливи и обективни правила и процедури за оценка на генетичните ресурси;
- v) предостави информация относно начина за кандидатстване за предварително информирано съгласие;
- г) гарантира издаването на ясно и прозрачно писмено решение от компетентен национален орган, взето по икономически ефективен начин и в разумни срокове;
- д) осигури в момента на достъпа издаването на разрешително или негов еквивалент като доказателство за решението да се предостави предварително информирано съгласие и за договарянето на взаимноизгодни условия, и съответно да уведоми Механизма за обмен на информация по достъпа и подялбата на ползите;
- е) определи критерии и/или процедури за получаване на предварително информирано съгласие или одобрение и за участие на коренните и местните общности в процедурите за достъп до генетичните ресурси, където е необходимо и ако се изисква от националното законодателство; както и
- ж) установи ясни правила и процедури за изискване и договаряне на взаимноизгодни условия. Тези условия се оформят в писмен вид и могат да включват, *inter alia*:
  - i) клауза за уреждане на спорове;
  - ii) условия за подялба на ползите, включително и по отношение на правата на интелектуална собственост;
  - iii) условия за последващо използване от трети страни, ако има такава; както и
  - iv) условия за промяна на намерение, където е приложимо.

Член 7

Достъп до традиционни знания, свързани с генетичните ресурси

В съответствие с националното законодателство всяка страна предприема необходимите мерки, за да гарантира, че традиционните знания, свързани с генетичните ресурси, притежавани от коренни и местни общности, са достъпни при наличие на предварително и информирано съгласие или одобрение и участие на коренните и местните общности, както и при постигане на взаимноизгодни условия.

Член 8

Специални съображения

В процеса на изготвяне и прилагане на своето законодателство или нормативните си изисквания, регулиращи достъпа и подялбата на ползите, всяка от страните:

- а) създава условия за насърчаване и подкрепа на научните изследвания, допринасящи за опазването и устойчивото използване на биологичното разнообразие, по-специално в развиващите се страни, включително чрез опростени мерки за предоставяне на достъп за нетърговски научноизследователски цели, като взема предвид необходимостта от промяна на намерението за такива изследвания;
- б) отделя дължимото внимание в случаи на реална и непосредствена опасност от увреждане на здравето на хора, животни или растения съгласно националните или международни определения. Договарящите страни могат да вземат предвид необходимостта от ускорен достъп до генетични ресурси и своевременна справедлива и равноплавна подялба на ползите, произтичащи от използването им, включително осигуряване на достъпно лечение за нуждаещите се, особено в развиващите се страни;
- в) взема под внимание значението на генетичните ресурси за прехраната и селското стопанство и особената им роля за сигурността на прехраната.

Член 9

Принос за опазването и устойчивото използване

Страните насърчават ползвателите и доставчиците да насочват ползите, произтичащи от използването на генетични ресурси, към опазването на биологичното разнообразие и устойчивото използване на неговите компоненти.

Член 10

Глобален многостранен механизъм за подялба на ползите

Страните проучват необходимостта и условията за функциониране на глобален многостранен механизъм за подялба на ползите, който да урежда въпросите на справедливата и равноплавна подялба на ползите, произтичащи от използването на генетични ресурси, и свързаните с тях традиционни познания, възникващи в трансгранични случаи или такива, в които е невъзможно да се предостави или получи предварително информирано съгласие. Ползите, поделени чрез този механизъм от ползвателите на генетичните ресурси и традиционните знания, свързани с тях, се използват за подпомагане на опазването на биологичното разнообразие и устойчивото използване на компонентите му в глобален мащаб.

Член 11

Трансгранично сътрудничество

1. В случаи, когато едни и същи генетични ресурси се намират в естествените си местообитания на територията на повече от една страна, тези страни полагат усилия да си сътрудничат, както е уместно, с участието на съответните коренни и местни общности, с цел прилагането на настоящия протокол.
2. Когато едни и същи традиционни знания, свързани с генетични ресурси, се споделят от една или повече коренни и местни общности в няколко страни, тези страни полагат усилия да си сътрудничат, както е уместно, при включването на съответните коренни и местни общности, с оглед постигане на целта на настоящия протокол.

Член 12

Традиционни знания, свързани с генетичните ресурси

1. При изпълнение на задълженията си по настоящия протокол и в съгласие с националното си законодателство страните вземат предвид обичайното право и, когато е приложимо, протоколите и процедурите на коренните и местните общности по отношение на традиционните знания, свързани с генетичните ресурси.
2. С активното участие на съответните коренни и местни общности страните установяват механизми за информиране на потенциалните ползватели на традиционни знания, свързани с генетичните ресурси, относно техните задължения, включително мерките за изпълнението им, предвидени от механизма за обмен на информация относно достъпа до такива знания и справедливата и равноплавна подялба на ползите, произтичащи от използването им.

3. Страните полагат необходимите усилия за подкрепа на разработването от страна на коренните и местни общности, включително и на жените в тях, на:

- а) общностни протоколи за достъп до традиционни знания, свързани с генетичните ресурси, и справедливата и равнопоставена подялба на ползите, произтичащи от използването на такива знания;
- б) минимални изисквания за взаимноизгодни условия, осигуряващи справедливата и равнопоставена подялба на ползите, произтичащи от използването на традиционните знания, свързани с генетичните ресурси; както и
- в) примерни договорни клаузи за подялба на ползите, произтичащи от използването на традиционните знания, свързани с генетичните ресурси.

4. При прилагането на настоящия протокол страните, доколкото е възможно, не ограничават обичайното използване и обмен на генетични ресурси и свързани с тях традиционни знания в и между коренни и местни общности в съответствие с целите на конвенцията.

Член 13

Национални координатори и компетентни органи

1. Всяка страна определя национален координатор за достъп и подялба на ползите. Националният координатор предоставя следната информация:

- а) за кандидати, желаещи достъп до генетични ресурси — информация за процедурите за получаване на предварително информирано съгласие и за установяване на взаимноизгодни условия, включително подялба на ползите;
- б) за кандидати, желаещи достъп до традиционни знания, свързани с генетични ресурси, когато е възможно — информация за процедурите за получаване на предварително информирано съгласие или одобрение и участие, според конкретния случай, на коренните и местните общности и за установяване на взаимноизгодни условия, включително подялба на ползите; както и
- в) информация за компетентните национални органи, съответните коренни и местни общности и съответните заинтересовани страни.

Националният координатор отговаря за връзките със секретариата.

2. Всяка страна определя един или повече компетентни национални органи за достъп и подялба на ползите. Компетентните национални органи, в съответствие с приложимите национални законодателни, административни или политически мерки, отговарят за предоставянето на достъп или, доколкото е приложимо, за издаването на писмено потвърждение, че изискванията за достъп са изпълнени, както и за предоставянето на консултации относно приложимите процедури и изискванията за получаване на предварително информирано съгласие и постигането на взаимноизгодни условия.

3. Всяка страна може да определи един и същ орган за изпълнение на функциите както на координатор, така и на компетентен национален орган.

4. Всяка страна предоставя на секретариата данните за контакт с националния координатор и националния компетентен орган или органи не по-късно от датата на влизане в сила на настоящия протокол по отношение на нея. Когато дадена страна е определила повече от един национален компетентен орган, тя изпраща на секретариата, заедно с уведомлението за тях, и информация за съответните отговорности на тези компетентни органи. По възможност тази информация трябва да посочва най-малкото кой е компетентният орган, отговорен за търсените генетични ресурси. Всяка страна незабавно уведомява секретариата за всички промени, свързани с определянето на националния координатор или с данните за контакт, или задълженията на компетентния ѝ орган или органи.

5. Секретариатът предоставя достъп до информацията, получена в съответствие с параграф 4 от настоящия член, чрез механизма за обмен на информация за достъпа и подялбата на ползите.

Член 14

Механизъм за обмен на информация за достъпа и подялбата на ползите

1. В съответствие с член 18, параграф 3 от конвенцията се създава механизъм за обмен на информация за достъпа и подялбата на ползите. Той служи като средство за обмен на информация за достъпа и подялбата на ползите. По-специално, той осигурява достъп до информация, предоставена от всяка страна, свързана с прилагането на настоящия протокол.

2. Без да се накърнява защитата на поверителната информация, всяка страна предоставя на механизма за обмен на информация за достъпа и подялбата на ползите всяка информация, изисквана по силата на настоящия протокол, както и информация, изисквана съгласно решенията на Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по настоящия протокол. Тази информация включва:

- а) законодателни, административни и политически мерки за достъпа и подялбата на ползите;
- б) информация за националния координатор и националния компетентен орган или органи; както и
- в) разрешителни или техен еквивалент, издадени в момента на достъп като доказателство за решението за предоставяне на предварително информирано съгласие и за установяване на взаимноизгодни условия.

3. Допълнителната информация, ако е налична и когато е уместно, може да включва:

- а) съответни компетентни органи на коренните и местните общности, както и друга информация, доколкото е решено да бъде включена;
- б) примерни договорни клаузи;
- в) методи и инструменти, създадени за наблюдение на генетични ресурси; както и
- г) етични кодекси и най-добри практики.

4. Условието за дейността на механизма за обмен на информация за достъпа и подялбата на ползите, включително докладите за работата му, се обсъждат и приемат от Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по настоящия протокол, на първото ѝ заседание, след което редовно се преразглеждат.

Член 15

Съответствие с националното законодателство или нормативните изисквания относно достъпа и подялбата на ползите

1. Всяка страна предприема подходящи, ефективни и пропорционални законодателни, административни или политически мерки, за да гарантира, че достъпът до генетичните ресурси, използвани под нейната юрисдикция, е в съответствие с предварителното информирано съгласие и установените взаимноизгодни условия, както се изисква от националното законодателство или нормативните изисквания относно достъпа и подялбата на ползите на другата страна.

2. Страните предприемат подходящи, ефективни и пропорционални мерки в случаи на несъответствие с мерките, приети съгласно параграф 1 от настоящия член.

3. Доколкото е възможно и целесъобразно, страните си сътрудничат в случаи на предполагаемо нарушение на националното законодателство или нормативните изисквания относно достъпа и подялбата на ползите, посочени в параграф 1 от настоящия член.

Член 16

Съответствие с националното законодателство или нормативните изисквания относно достъпа и подялбата на ползите по отношение на традиционните знания, свързани с генетичните ресурси

1. Всяка страна предприема целесъобразни, ефективни и пропорционални законодателни, административни или политически мерки, за да гарантира, че достъпът до традиционните знания, свързани с генетичните ресурси, използвани под нейната юрисдикция, е в съответствие с предварителното информирано съгласие или одобрение и участие на коренните и местните общности и при установени взаимноизгодни условия, както се изисква от националното законодателство или нормативните изисквания относно достъпа и подялбата на ползите на другата страна, в която се намират тези коренни и местни общности.

2. Всяка страна предприема целесъобразни, ефективни и пропорционални мерки за преодоляване на случаите на неспазване на мерките, приети съгласно параграф 1 от настоящия член.
3. Доколкото е възможно и целесъобразно, страните си сътрудничат в случаи на предполагаемо нарушение на националното законодателство или нормативните изисквания относно достъпа и подялбата на ползите, посочени в параграф 1 от настоящия член.

Член 17

Наблюдение на използването на генетичните ресурси

1. С цел подпомагане на спазването всяка страна предприема, доколкото е целесъобразно, мерки за наблюдение и повишаване на прозрачността относно използването на генетичните ресурси. Тези мерки включват:

- a) определянето на един или повече контролни пунктове, както следва:
  - i) определените контролни пунктове събират или получават информация относно предварителното информирано съгласие, източника на генетичния ресурс, установяването на взаимноизгодни условия и/или използването на генетични ресурси, в зависимост от случая;
  - ii) всяка страна, при необходимост и в зависимост от специфичните характеристики на определения пункт, изисква от ползвателите на генетични ресурси да предоставят на съответния контролен пункт информацията, предвидена в горния параграф. Всяка страна предприема целесъобразни, ефективни и пропорционални мерки в случаите на неспазване;
  - iii) такава информация, включително и от достъпни международно признати сертификати за съответствие, ако такива са налични, и без да се накърнява защитата на поверителната информация, се представя на съответните компетентни национални органи на страната, предоставяща предварителното информирано съгласие, както и на механизма за обмен на информация за достъпа и подялбата на ползите, когато е необходимо;
  - iv) контролните пунктове трябва да бъдат ефективни и да упражняват функции от значение за прилагането на буква а). Те трябва да са свързани с използването на генетични ресурси или със събирането на съответната информация, *inter alia*, за всеки етап от изследването, разработването, иновациите, подготовката за търговско разпространение или самото търговско разпространение.
- б) насърчаването на ползвателите и доставчиците на генетични ресурси да включват във взаимноизгодните условия разпоредби за обмен на информация за изпълнението на такива условия, включително чрез изисквания за докладване; както и
- в) насърчаването на използването на икономически ефективни комуникационни средства и системи.

2. Разрешително или негов еквивалент, издадено в съответствие с член 6, параграф 3, буква д) и предоставено на механизма за обмен на информация за достъпа и подялбата на ползите, служи като международно признат сертификат за съответствие.

3. Международно признатият сертификат за съответствие служи като доказателство, че достъпът до генетичните ресурси, за които е издаден, е предоставен в съответствие с предварителното информирано съгласие и установени взаимноизгодни условия, както се изисква от националното законодателство или нормативните изисквания относно достъпа и подялбата на ползите на страната, която предоставя предварителното информирано съгласие.

4. Международно признатият сертификат за съответствие съдържа като минимум следната информация, освен ако тя не е поверителна:

- a) издаващ орган;
- б) дата на издаване;
- в) доставчик;
- г) уникален идентификационен номер на сертификата;
- д) физическото или юридическото лице, на което е предоставено предварителното информирано съгласие;

- е) предмета или генетичните ресурси, попадащи в обхвата на сертификата;
- ж) потвърждение за установяването на взаимноизгодни условия;
- з) потвърждение, че е получено предварително информирано съгласие; както и
- и) търговска и/или нетърговска употреба.

Член 18

Съответствие с взаимноизгодните условия

1. При прилагането на член 6, параграф 3, буква ж), подточка и) и член 7 всяка страна насърчава доставчиците и ползвателите на генетични ресурси и/или на традиционни знания, свързани с генетичните ресурси, да включват във взаимноизгодните условия разпоредби относно уреждането на спорове, включително:

- а) юрисдикцията, под която попадат процедурите за уреждане на спорове;
- б) приложимото законодателство; и/или
- в) възможности за алтернативно уреждане на споровете като посредничество или арбитраж.

2. Всяка страна гарантира, че в националната ѝ законодателна система е предвидена възможност за искане на парично обезщетение в съответствие с приложимите изисквания на правораздаването в случай на спор, произтичащ от договорените условия.

3. Всяка страна при необходимост предприема ефективни мерки относно:

- а) достъпа до правосъдие; както и
- б) използването на механизми за взаимно признаване и изпълнение на чуждестранни съдебни решения или арбитражни решения.

4. Ефективността на настоящия член се преразглежда от Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по настоящия протокол, в съответствие с член 31 от него.

Член 19

Примерни договорни клаузи

1. Всяка страна, според случая, насърчава разработването, актуализирането и използването на секторни и между-секторни примерни договорни клаузи за взаимноизгодни условия.

2. Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по настоящия протокол, периодично прави преглед на използването на секторните и междусекторни примерни договорни клаузи.

Член 20

Етични кодекси, насоки и най-добри практик и/или стандарти

1. Всяка страна, според случая, насърчава разработването, актуализирането и използването на доброволни етични кодекси, насоки и най-добри практики и/или стандарти по отношение на достъпа и подялбата на ползите.

2. Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по настоящия протокол, периодично прави преглед на използването на доброволните етични кодекси, насоки и най-добри практики и/или стандарти и разглежда приемането на специфични етични кодекси, насоки и най-добри практики и/или стандарти.

Член 21

Повишаване на информираността

Всяка страна предприема мерки за повишаване на информираността относно значението на генетичните ресурси и традиционните знания, свързани с генетичните ресурси, и на въпросите, свързани с достъпа и подялбата на ползите. Тези мерки могат да включват:

- а) популяризиране на настоящия протокол, включително неговата цел;
- б) организиране на срещи на коренните и местните общности и съответните заинтересовани страни;

- в) създаване и поддържане на център за помощ за коренните и местните общности и съответните заинтересовани страни;
- г) разпространяване на информация чрез националния механизъм за обмен на информация;
- д) насърчаване на използването на доброволни етични кодекси, насоки и най-добри практики и/или стандарти след консултации с коренните и местните общности и съответните заинтересовани страни;
- е) популяризиране, както е целесъобразно, на националния, регионалния и международния обмен на опит;
- ж) образование и обучение на ползвателите и доставчиците на генетични ресурси и на традиционните знания, свързани с тях, относно техните задължения, свързани с достъпа и подялбата на ползите;
- з) участие на коренните и местните общности и съответните заинтересовани страни в прилагането на настоящия протокол; както и
- и) повишаване на информираността относно общностни протоколи и процедури на коренните и местните общности.

Член 22

Капацитет

1. Страните си сътрудничат в изграждането и развитието на капацитет и в укрепването на човешките ресурси и институционалния капацитет за ефективното прилагане на настоящия протокол в развиващите се държави, които са страни по него, по-специално в най-слабо развитите държави и малките островни развиващи се държави сред тях, както и страните с икономики в преход, включително чрез съществуващи глобални, регионални, субрегионални и национални институции и организации. В този контекст страните подпомагат участието на коренните и местните общности и съответните заинтересовани страни, включително неправителствените организации и частния сектор.
2. Нуждата на развиващите се държави, които са страни по протокола, по-специално на най-слабо развитите държави и малките островни развиващи се държави сред тях, както и страните с икономики в преход, от финансови ресурси в съответствие с приложимите разпоредби на конвенцията се вземат изцяло предвид при изграждането и развиването на капацитет за прилагане на настоящия протокол.
3. Като основа за подходящи мерки във връзка с прилагането на настоящия протокол развиващите се държави, които са страни по него, по-специално най-слабо развитите държави и малките островни развиващи се държави сред тях, както и страните с икономики в преход, определят националните си нужди от капацитет и приоритетите си чрез национална самооценка на капацитета. По този начин страните подкрепят нуждите от капацитет и приоритетите на коренните и местните общности и съответните заинтересовани страни, така както са определени от тях, акцентирайки върху нуждите от капацитет и приоритетите на жените.
4. В подкрепа на прилагането на настоящия протокол изграждането и развиването на капацитет могат да бъдат насочени, към следните ключови области:
  - а) капацитет за прилагане и спазване на задълженията по протокола;
  - б) капацитет за договаряне на взаимноизгодни условия;
  - в) капацитет за разработване, въвеждане и прилагане на национални законодателни, административни или политически мерки за достъп и подялба на ползите; както и
  - г) капацитет на държавите да разработват вътрешни възможности за научни изследвания с цел добавяне на стойност към собствените им генетични ресурси.
5. Мерките в съответствие с параграфи 1—4 от настоящия член могат да включват:
  - а) правно и институционално развитие;
  - б) насърчаване на равнопоставеното и справедливо водене на преговори, като например обучение по договаряне на взаимноизгодни условия;

- в) наблюдение и привеждане в съответствие;
  - г) използване на най-добрите налични средства за комуникация и базирани на интернет системи за достъп и подялба на ползите;
  - д) разработване и използване на методи за оценка;
  - е) биопроучвателна дейност, и свързани с нея научни изследвания и таксономични проучвания;
  - ж) трансфер на технологии и създаване на инфраструктурен и технически капацитет за постигане на устойчивостта на този трансфер;
  - з) увеличаване на приноса на дейностите, свързани с достъпа и подялбата на ползите за опазването на биологичното разнообразие и устойчивото използване на неговите компоненти;
  - и) специални мерки за повишаване на капацитета на съответните заинтересовани лица по отношение на достъпа и подялбата на ползите; както и
  - й) специални мерки за повишаване на капацитета на коренните и местните общности с акцент върху капацитета на жените в тези общности по отношение на достъпа до генетични ресурси и/или традиционните знания, свързани с тях.
6. Информацията за национални, регионални и международни инициативи за изграждане и развиване на капацитет, предприети в съответствие с параграфи 1—5 по-горе, следва да се предоставя на механизма за обмен на информация за достъпа и подялбата на ползите с оглед насърчаване на взаимодействието и координацията при изграждане и развиване на капацитета в областта на достъпа и подялбата на ползите.

Член 23

Трансфер на технологии, съдействие и сътрудничество

В съответствие с членове 15, 16, 18 и 19 от конвенцията страните си съдействат и сътрудничат в програми за технически и научни изследвания и развойна дейност, включително биотехнологични изследователски дейности, като начин за постигане на целта на настоящия протокол. Страните се задължават да подпомагат и насърчават достъпа до и трансфера на технологии към развиващите се държави, които са страни по протокола, по-специално към най-слабо развитите държави и малките островни развиващи се държави сред тях, както и страните с икономики в преход, с цел развитието и укрепването на стабилна и жизнеспособна технологична и научна основа за постигане на целите на конвенцията и на настоящия протокол. Когато е възможно и целесъобразно, тези съвместни дейности се извършват във и със страните, предоставящи генетичните ресурси, които са държави на произход на тези ресурси или страни, придобили генетични ресурси в съответствие с конвенцията.

Член 24

Държави или организации, които не са страни по протокола

Страните насърчават държави или организации, които не са страни по настоящия протокол, да се придържат към него и да допринасят с необходимата информация към механизма за обмен на информация за достъпа и подялбата на ползите.

Член 25

Финансов механизъм и ресурси

1. При обсъждане на необходимите финансови ресурси за прилагането на настоящия протокол страните взимат предвид разпоредбите на член 20 от конвенцията.
2. Финансовият механизъм на конвенцията е също така финансов механизъм на настоящия протокол.
3. По отношение на изграждането и развиването на капацитет, посочени в член 22 от настоящия протокол, Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по него, като осигурява насоки за финансовия механизъм, посочен в параграф 2 от настоящия член, взема предвид нуждите от финансови ресурси на развиващите се държави, които са страни по него, по-специално на най-слабо развитите държави и малките островни развиващи се държави сред тях, както и на страните с икономики в преход, а също и нуждите от капацитет и приоритетите на коренните и местните общности, включително на жените в тези общности.

4. В контекста на параграф 1 от настоящия член страните вземат предвид нуждите на развиващите се държави, които са страни по настоящия протокол, по-специално нуждите на най-слабо развитите държави и малките островни развиващи се държави сред тях, както и на страните с икономики в преход, при усилията си за определяне и прилагане на изискванията за изграждане и развиване на капацитет за целите на прилагането на настоящия протокол.

5. Насоките по отношение на финансовия механизъм на конвенцията в съответните решения на Конференцията на страните, включително тези, одобрени преди приемането на настоящия протокол, се прилагат, *mutatis mutandis*, към разпоредбите на настоящия член.

6. Развитите държави, които са страни по протокола, могат също да предоставят финансови и технологични ресурси за прилагането на разпоредбите му в рамките на двустранни, регионални и многостранни спогодби, които могат да бъдат използвани от развиващите се държави и държавите с икономики в преход, които са страни по протокола.

Член 26

Конференция на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по настоящия протокол

1. Конференцията на страните изпълнява функциите на събрание на страните по настоящия протокол.
2. Страните по конвенцията, които не са страни по настоящия протокол, могат да участват като наблюдатели във всяко заседание на Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по протокола. Когато Конференцията на страните изпълнява функциите на събрание на страните по протокола, решенията по настоящия протокол се приемат само от страните по него.
3. Когато Конференцията на страните изпълнява функциите на събрание на страните по настоящия протокол, всеки член на бюрото на Конференцията на страните, представляващ страна по конвенцията, която към момента не е страна по протокола, се заменя от член, избран от и измежду страните по настоящия протокол.
4. Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по настоящия протокол, извършва редовен преглед на прилагането на протокола и в рамките на мандата си взема необходимите решения в подкрепа на ефективното му прилагане. Тя изпълнява функциите, които са ѝ възложени от протокола, а също и:
  - а) изготвя препоръки по всички въпроси, необходими за прилагането на настоящия протокол;
  - б) създава необходимите за прилагането на протокола спомагателни органи;
  - в) търси и използва, когато е необходимо, услугите и сътрудничеството на компетентни международни организации, междуправителствени и неправителствени организации, както и информацията, предоставяна от тях;
  - г) определя начина на представяне и периодичността на предаване на информацията съгласно член 29 от настоящия протокол, проучва тази информация, а също така и докладите на спомагателните органи;
  - д) обсъжда и приема, при необходимост, изменения на настоящия протокол и приложението към него, както и всякакви допълнителни приложения към протокола, които се считат за необходими за неговото прилагане; както и
  - е) изпълнява всички други функции, необходими за прилагането на настоящия протокол.
5. Процедурният правилник на Конференцията на страните и правилата за финансово управление на конвенцията се прилагат, *mutatis mutandis*, и за настоящия протокол, освен ако Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по настоящия протокол, не е решила друго с консенсус.
6. Първото заседание на Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по настоящия протокол, се свиква от секретариата и се провежда едновременно с първата среща на Конференцията на страните, планирана след влизане в сила на настоящия протокол. Следващите редовни заседания на Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по настоящия протокол, се провеждат едновременно с редовните заседания на Конференцията на страните, освен ако Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по настоящия протокол, не реши друго.

7. Извънредни заседания на Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по настоящия протокол, се провеждат по всяко време, когато Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по протокола, счете това за необходимо, или по писмено искане на някоя страна, при условие че това искане е подкрепено от поне една трета от страните в срок от шест месеца след като секретариатът го е съобщил на страните.

8. Организацията на обединените нации, нейните специализирани агенции и Международната агенция за атомна енергия, както и всички държави, членуващи в тези организации, или всички наблюдатели към тези организации, които не са страни по конвенцията, могат да бъдат представлявани в качеството си на наблюдатели на заседанията на Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по настоящия протокол. Всеки орган или агенция, независимо дали е национален или международен, правителствен или неправителствен, с компетентност по въпросите от обхвата на настоящия протокол и който е информирал секретариата за желанието си да бъде представен като наблюдател на заседание на Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по настоящия протокол, може да бъде допуснат, освен ако поне една трета от присъстващите страни не отправят възражение. Освен ако в настоящия член не е предвидено друго, допускането и участието на наблюдатели се урежда съгласно разпоредбите на процедурния правилник, както е посочено в параграф 5 от настоящия член.

Член 27

Спомагателни органи

1. Всеки спомагателен орган, създаден от конвенцията или съгласно нея, може да служи на настоящия протокол, включително по решение на Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по него. Всяко такова решение уточнява задачите, които подлежат на изпълнение.
2. Страните по конвенцията, които не са страни по настоящия протокол, могат да участват като наблюдатели в работата на всяка среща на спомагателен орган. Когато спомагателен орган на конвенцията служи като спомагателен орган на настоящия протокол, решенията по протокола се вземат единствено от страните по него.
3. Когато спомагателен орган на конвенцията упражнява функциите си по въпроси, попадащи в обхвата на настоящия протокол, всеки член на бюрото на този спомагателен орган, представляващ страна по конвенцията, която не е страна по настоящия протокол, се заменя от член, избран от и измежду страните по настоящия протокол.

Член 28

Секретариат

1. Секретариатът, създаден по силата на член 24 от конвенцията, изпълнява функциите на секретариат по настоящия протокол.
2. Член 24, параграф 1 от конвенцията относно функциите на секретариата се прилага *mutatis mutandis* и за настоящия протокол.
3. Доколкото могат да се разграничат, разходите на секретариата за обслужване на настоящия протокол се покриват от страните по него. За тази цел Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по настоящия протокол, приема на първото си заседание необходимите бюджетни разпоредби.

Член 29

Наблюдение и докладване

Всяка страна осъществява наблюдение върху изпълнението на задълженията си по настоящия протокол през периоди и във форма, определени от Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по настоящия протокол, и докладва пред нея относно мерките, които е предприела за неговото прилагане.

Член 30

Процедури и механизми за насърчаване на съответствието с настоящия протокол

На първото си заседание Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по настоящия протокол, разглежда и одобрява процедури за сътрудничество и институционални механизми за насърчаване спазването на разпоредбите на настоящия протокол и реакция в случаите на несъответствие. Тези процедури и механизми включват разпоредби относно предлагането на съвет или помощ, когато е необходимо. Те са отделни от процедурите и механизмите за уреждане на спорове по член 27 от конвенцията и не ги засягат.

*Член 31***Оценка и преглед**

Конференцията на страните, изпълняваща функциите на събрание на страните по настоящия протокол, изготвя оценка на ефективността на настоящия протокол четири години след влизането му в сила, а впоследствие — на определени от нея периоди.

*Член 32***Подписване**

Настоящият протокол е открит за подписване от страните по конвенцията в седалището на Организацията на обединените нации в Ню Йорк от 2 февруари 2011 г. до 1 февруари 2012 г.

*Член 33***Влизане в сила**

1. Настоящият протокол влиза в сила на деветдесетия ден след датата на депозиране на петдесетия инструмент за ратификация, приемане, одобрение или присъединяване от държавите или регионалните организации за икономическа интеграция, които са страни по конвенцията.
2. Настоящият протокол влиза в сила за дадена държава или регионална организация за икономическа интеграция, която го ратифицира, приеме или одобри, или се присъедини към него след депозирането на петдесетия документ съгласно параграф 1 по-горе, на деветдесетия ден след датата, на която тази държава или регионална организация за икономическа интеграция депозира своя инструмент за ратификация, приемане, одобрение или присъединяване, или на датата, на която конвенцията влиза в сила за същата държава или регионална организация за икономическа интеграция, като се взема по-късната дата.
3. За целите на параграфи 1 и 2 по-горе никой инструмент, депозиран от дадена регионална организация за икономическа интеграция, не се счита за допълнителен към тези, депозирани от държави членки на същата организация.

*Член 34***Резерви**

По настоящия протокол не могат да се правят резерви.

*Член 35***Оттегляне**

1. Две години след датата на влизане в сила на настоящия протокол за която и да било страна, тази страна може да се оттегли от протокола след подаване на писмено уведомление до депозитаря.
2. Оттеглянето влиза в сила след изтичането на една година от датата, на която депозитарят е получил уведомление за него, или на по-късна дата, ако такава бъде определена в уведомлението за оттегляне.

*Член 36***Автентични текстове**

Оригиналът на настоящия протокол, чиито текстове на английски, арабски, испански, китайски, руски и френски език са еднакво автентични, се депозира при генералния секретар на Организацията на обединените нации,

В УВЕРЕНИЕ НА КОЕТО долуподписаните, надлежно упълномощени, подписаха настоящия протокол на посочените дати.

СЪСТАВЕНО в Нагоя на двадесет и деветия ден от октомври две хиляди и десета година.

ПРИЛОЖЕНИЕ

ПАРИЧНИ И НЕПАРИЧНИ ПОЛЗИ

1. Паричните ползи включват, но не са ограничени до:

- а) вноски за достъп/вноска за събран или придобит по друг начин образец;
- б) авансови плащания;
- в) поетапни плащания;
- г) плащания като процент от прихода;
- д) лицензионни такси в случай на търговия;
- е) специални вноски за доверителни фондове, подкрепящи опазването и устойчивото използване на биологичното разнообразие;
- ж) договорени заплати и преференциални условия;
- з) финансиране на изследвания;
- и) съвместни предприятия;
- й) съсобственост върху права на интелектуална собственост.

2. Непаричните ползи включват, но не са ограничени до:

- а) обмен на резултати от научноизследователска и развойна дейност;
- б) сътрудничество, съдействие и принос към програми за научноизследователска и развойна дейност, по-специално биотехнологични изследователски дейности, когато е възможно на територията на страната, предоставяща генетичните ресурси;
- в) участие в разработване на продукти;
- г) сътрудничество, съдействие и принос към образованието и обучението;
- д) достъп до ex-situ съоръжения за генетични ресурси и до бази данни;
- е) трансфер на знания и технологии до доставчика на генетични ресурси при справедливи и най-благоприятни условия, включително при концесионни и преференциални условия, когато това е договорено, по-специално на знания и технологии, използващи генетични ресурси, включително биотехнологии или такива, отнасящи се до опазването и устойчивото използване на биологичното разнообразие;
- ж) укрепване на капацитета за трансфер на технологии;
- з) изграждане на институционален капацитет;
- и) човешки и материални ресурси за укрепване на капацитета за администриране и прилагане на регламентиран достъп;
- й) обучение относно генетичните ресурси с пълноценното участие на предоставящите ги държави, и когато е възможно — на територията на тези държави;

- к) достъп до научна информация, свързана с опазването и устойчивото използване на биологично разнообразие, включително биологични инвентаризации и таксономични проучвания;
  - л) принос към местните икономики;
  - м) изследвания, насочени към приоритетни нужди като здравеопазване и сигурност на храната, като се взема предвид националното използване на генетични ресурси в страната, предоставяща генетичните ресурси;
  - н) институционални и професионални отношения, които могат да възникнат от споразумения за достъп и подялба на ползите и последващи съвместни дейности;
  - о) ползи за сигурността на храната и осигуряването на препитанието;
  - п) обществено признание;
  - р) съсобственост върху права на интелектуална собственост.
-